

**LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO KODEKSO 3.211, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250,
3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 IR 3.269 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO,
LIETUVOS RESPUBLIKOS CIVILINIO PROCESO KODEKSO 499 IR 502 STRAIPSNIŲ
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ŠEIMYNŲ ĮSTATYMO NR.
XI-681 4, 5 ir 17 STRAIPSNIŲ PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS
RESPUBLIKOS VAIKO TEISIŲ APSAUGOS PAGRINDŲ ĮSTATYMO NR. I-1234
42 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS ĮSTATYMO
„DĖL UŽSIENIEČIŲ TEISINĖS PADĖTIES“ NR. IX-2206 32 STRAIPSNIO
PAKEITIMO ĮSTATYMO, LIETUVOS RESPUBLIKOS IŠMOKŲ
VAIKAMS ĮSTATYMO NR. I-621 17 IR 21 STRAIPSNIO PAKEITIMŲ ĮSTATYMO BEI
LIETUVOS RESPUBLIKOS SOCIALINIŲ PASLAUGŲ ĮSTATYMO NR. X-493
24 STRAIPSNIO PAKEITIMO ĮSTATYMO PROJEKTŲ
AIŠKINAMASIS RAŠTAS**

1. Įstatymų projektų rengimą paskatinusios priežastys, parengtų projektų tikslai ir uždaviniai

Lietuvos Respublikos Konstitucinis Teismas 2024 m. gegužės 20 d. priėmė nutarimą „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.269 straipsnio (2000 m. liepos 18 d., 2021 m. gruodžio 23 d. redakcijos) 7 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“. Šiuo Konstitucinio Teismo nutarimu pripažinta, kad Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.269 straipsnio 7 punktas prieštarauja Lietuvos Respublikos Konstitucijos 38 straipsnio 2 daliai. Konstitucinis Teismas konstatavo, kad įstatymų leidėjas, CK 3.269 (2000 m. liepos 18 d. redakcija) straipsnio 7 punkte nustatydamas teisinį reguliavimą, kuriuo buvo įtvirtinta maksimali asmens, siekiančio globoti vaiką, amžiaus riba – šešiasdešimt penkeri metai, dėl kurios asmuo, neatitinkantis šio reikalavimo, nepaisant jo pasirengimo globoti vaiką, jokiais atvejais negali būti paskirtas vaiko globėju, sudarė prielaidas nukrypti nuo Konstitucijos 38 straipsnio 2 dalies ir iš jos kylančio konstitucinio vaiko interesų pirmumo imperatyvo suponuojamų reikalavimų.

Atsižvelgdama į tai, Lietuvos Respublikos Seimo valdyba 2024 m. birželio 26 d. sprendimu Nr. SV-S-1456 „Dėl Lietuvos Respublikos Konstitucinio teismo 2024 m. gegužės 20 d. nutarimo Nr. KT44-A-N6/2024 „Dėl Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.269 straipsnio (2000 m. liepos 18 d., 2021 m. gruodžio 23 d. redakcijos) 7 punkto atitikties Lietuvos Respublikos Konstitucijai“ įgyvendinimo“ pateikė Lietuvos Respublikos Vyriausybei siūlymą parengti CK 3.269 straipsnio pakeitimo įstatymo projektą.

Rengiant CK 3.269 straipsnio pakeitimą, įvertintos ir kitos CK bei Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso (toliau – CPK), Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo ir Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo nuostatos, dėl kurių taikymo praktikoje kyla iššūkių arba trūksta teisinio reguliavimo aiškumo tas nuostatas taikant:

1. Atsižvelgiant į Konstitucinio Teismo išaiškinimą dėl su asmens amžiumi siejamų ribojimų globoti (rūpinti) vaiką, manytina, jog individualus požiūris į asmenį, ketinantį į savo šeimą priimti vaiką, analogiškai turėtų būti taikomas ir įvaikinimo atvejais. Vaiko auginimas, ypač tam tikruose jo amžiaus tarpsniuose, gali pareikalausiti ypatingos energijos, intensyvaus veiksmo ir pastangų, todėl ne be priežasties globos (rūpybos) / įvaikinimo ekspertai, fiziniams asmenims, siekiantiems globoti (rūpinti) / įvaikinti vaiką, ar specialistams, parenkantiems vaikui globėją (rūpintoją) / įvaikintoją, rekomenduoja vadovautis kuo natūralesniu vaiko ir asmens amžiaus skirtumu, t. y. siūlomo / norimo įvaikinti vaiko amžius turėtų būti kuo artimesnis galimų turėti /

turimų vaikų amžiui, tačiau pažymėtina, kad CK 3.211 straipsnio nuostata įvaikinimo atveju užkerta kelią specialistams kuo individualiau vertinti konkrečias asmenų situacijas. Taikant CK 3.211 straipsnį praktikoje, gali susidaryti nepalankios ir geriausių vaiko interesų neatitinkančios situacijos, kai tik dėl šio ribojimo asmuo netenka galimybės įvaikinti vaiką, su kuriuo, pvz., jau yra užmezgęs emocinį ryšį arba kurį jau globoja (rūpina) šeimoje (nes amžiaus skirtumo reikalavimas netaikomas globai (rūpybai)) ir kurio statusą savo šeimoje norėtų pakeisti, – tai iš esmės keičia vaiko situaciją ir sukelia atitinkamas teises pasekmes (pvz., paveldėjimo, tam tikrų pareigų įgijimo atvejais ir kt.). Svarbu, kad kiekvieno asmens gebėjimai tiek globoti (rūpinti), tiek įvaikinti vaiką būtų vertinami individualiai, atsižvelgiant į individualią jo situaciją, motyvus, galimybę užtikrinti geriausių vaiko interesus, taip pat įvaikinamo vaiko geriausių interesus, todėl manytina, kad CK 3.211 straipsnis koreguotinas, nustatant, kad teismas įvaikinamojo ir įvaikintojo amžiaus skirtumą galėtų mažinti ne tik įvaikinant sutuoktinio vaiką ar įvaikį, bet ir kitus galimus įvaikinti vaikus, o amžiaus skirtumo neatitikimas būtų ne užkertantis kelią įvaikinti veiksny, bet vienas iš vertinamų vaiko geriausių interesų aspektų.

2. Išvados dėl pasirengimo įvaikinti rengimas yra paskutinis etapas visame pasirengimo įvaikinti procese. Iki jo asmuo, ketinantis įvaikinti, privalo pateikti prašymą Valstybės vaiko teisių apsaugos ir įvaikinimo tarnybos prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (toliau – Tarnyba) teritoriniam skyriui, lankyti pasirengimo įvaikinti mokymus, kurių metu pradedami vertinti asmens gebėjimai priimti į savo šeimą naują narį bei galimybės pasirūpinti juo, ir gauti teigiamą išvadą dėl pasirengimo įvaikinti, kurią parengia valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos atestuoti asmenys (toliau – Tarnybos atestuotas asmuo). Svarbu paminėti, kad CK 3.210 straipsnio 1–4 dalyse bei 3.211, 3.216 straipsniuose numatytos konkrečios sąlygos, kurioms esant asmenys negali būti įvaikintojais arba kurias jie turi atitikti. Tarp jų – ir tam tikri reikalavimai, keliami, pvz., asmens sveikatos būklei (įvaikintojais negali būti asmenys, turintys psichikos ir elgesio sutrikimų ar sergantys kitomis ligomis, kurių sąrašą tvirtina Vyriausybė ar jos įgaliota institucija). Šiuo metu galiojančioje CK 3.217 straipsnio redakcijoje numatyta, kad būtent Tarnybos atestuoti asmenys išsiaiškina, ar būsimiems tėvams nėra CK trečiojoje knygoje numatytų kliūčių įvaikinti vaiką, ištiria jų gyvenimo sąlygas, būdą, taip pat surenka informaciją ir apie asmens sveikatos būklę. Asmens sveikatos būklei įvertinti kartu su Tarnybai teikiamu prašymu teikiamas Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro nustatytos formos medicininis pažymėjimas (forma Nr. 046/a), kurį įvertinus, t. y. suliginus medicininiam pažymėjime nurodytų diagnozių kodus su ligomis, numatytomis Ligų, kuriomis sergantis asmuo negali būti įvaikintoju ir (ar) negali būti skiriamas vaiko globėju (rūpintoju), sąraše, patvirtintame Lietuvos Respublikos sveikatos apsaugos ministro ir Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2022 m. birželio 21 d. įsakymu Nr. V-1123/A1-429 „Dėl Ligų, kuriomis sergantis asmuo negali būti įvaikintoju ir (ar) negali būti skiriamas vaiko globėju (rūpintoju), sąrašo patvirtinimo“, galima iš karto nustatyti asmens (ne)galėjimą būti įvaikintoju dėl jam (ne)nustatytų diagnozių. Jei nustatoma, kad asmuo negali būti įvaikintoju, jo vertinimo procedūra nutraukiama, nes CK 3.210 straipsnio 1–4 dalyse bei 3.211 ir 3.216 straipsniuose nustatytų reikalavimų neatitikimas bet koku atveju būtų pagrindas Tarnybos atestuotiesiems asmenims rengti neigiamą išvadą dėl asmens pasirengimo įvaikinti vaiką. Todėl tolesnės asmens vertinimo procedūros, organizuojant šiam asmeniui mokymus, rengiant išvadą dėl pasirengimo įvaikinti vaiką ir pan., neturi prasmės ir gali sukelti asmeniui nepagrįstus lūkesčius. Taigi manytina, kad CK 3.217 nuostatą būtų aktualu patikslinti, numatant teisinį pagrindą, Tarnybai dar nagrinėjant prašymą, įvertinti, ar asmuo atitinka įvaikintojams keliamus formalius reikalavimus. Pažymėtina, jog analogiškų problemų kyla taikant ir Šeimynų įstatymo nuostatas, kai atitiktį šeimynos steigėjui (dalyviui) keliamiems reikalavimams turi įvertinti Tarnybos atestuoti asmenys, rengdami išvadą dėl pasirengimo vykdyti šeimynos veiklą.

3. CK 3.224 straipsnyje numatytos papildomos sąlygos organizuojant įvaikinimo procedūras tais atvejais, kai vaiką iš Lietuvos Respublikos siekia įvaikinti asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta nėra Lietuvos Respublikoje, asmenys be pilietybės ar užsienio valstybės piliečiai. Pagal šiuo metu galiojantį CK nustatytą teisinį reguliavimą, visiems jiems turi būti taikomi vienodi reikalavimai. Iš principo asmenų įtraukimas į atitinkamą norinčių įvaikinti asmenų sąrašą lemia ir tai, koku eiliškumu šeima gali sulaukti pasiūlymo įvaikinti konkretų vaiką, – prioritetas teikiamas nacionaliniam įvaikinimui ir tik išnaudojus visas galimybes vaiką įvaikinti ar globoti (rūpinti) Lietuvoje, gali būti organizuojama tarptautinė įvaikinimo procedūra ir vaiką siūloma įvaikinti asmenims, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėje, ar užsienio valstybių piliečiams, nesvarbu, kur yra jų nuolatinė gyvenamoji vieta. Vis dėlto svarbu pažymėti, kad šių šeimų situacija neturėtų būti vertintina vienodai. Šiai įvaikintojų kategorijai priskiriamos trys skirtingos grupės asmenų – Lietuvos Respublikos pilietybę turintys asmenys, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse, užsienio valstybių piliečiai ar asmenys be pilietybės, nuolat gyvenantys Lietuvoje, ir užsienio valstybės piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse. Taigi dvi iš šių kategorijų asmenų turi tam tikrą ryšį su Lietuvos Respublika, todėl manytina, kad joms turėtų būti taikomas prioritetas asmenų, kurie apskritai neturi jokio formalaus ryšio su Lietuvos Respublika, grupės atžvilgiu. Toks asmenų diferencijavimas užtikrintų tinkamą tiek 1993 m. gegužės 29 d. Hagos konvencijos „Dėl vaikų apsaugos ir bendradarbiavimo tarptautinio įvaikinimo srityje“ nuostatų, kad kiekvienos valstybės pareiga – pirmiausia užtikrinti vaikui tos šalies globą šeimoje, iš kurios vaikas yra kilęs, ir pripažinti tarptautinio įvaikinimo pranašumą tik tuomet, kai vaiko negalima perduoti globai ar įvaikinti šeimai toje šalyje, iš kurios vaikas kilęs, tiek Jungtinių Tautų vaiko teisių konvencijos nuostatų, kad, svarstant šeimos vaikui pakeitimo variantus, būtina atsižvelgti į vaiko auklėjimo paveldimumą, *jo etninę kilmę, religinę ir kultūrinę priklausomybę ir gimtąją kalbą* (20 straipsnio 3 dalis) ir kad įvaikinimą kitoje šalyje galima laikyti alternatyviu vaiko priežiūros būdu, tik jei vaiko negalima perduoti šeimai, kuri galėtų jį auklėti arba įvaikinti, ir jei neįmanoma suteikti tinkamos priežiūros toje šalyje, iš kurios vaikas kilęs (21 straipsnio b punktas), įgyvendinimą. Toks teisinis reguliavimas svarbus ir reikalingas visų pirma siekiant išnaudoti visas galimybes tėvų globos netekusiam vaikui augti šeimoje, tačiau kartu ir nustatant sąlygas, kad toks įvaikinimas būtų galimas tik kraštutiniu atveju, kai išnaudojamos visos galimybės vaikui augti šeimoje, turinčioje realų ryšį su Lietuvos Respublika (siejama su Lietuvos Respublikos pilietybės turėjimu arba nuolatine gyvenamąja vieta Lietuvoje).

4. CK 3.241 straipsnio 3 dalyje apibrėžta, kad nepilnamečių globos ir rūpybos institucijos yra valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija bei kitos šioje knygoje numatytos institucijos, o globos (rūpybos) institucijos sąvoka vartojama tais atvejais, kai kalbama apie institucijas, teikiančias socialinę globą (rūpybą), todėl informacija apie vaiko globėjo ar rūpintojo gyvenamosios vietos pasikeitimą aktualiausia valstybinei vaiko teisių apsaugos institucijai, kuri vykdo vaiko globos (rūpybos) priežiūrą, o ne globos (rūpybos) institucijai, kaip teigiama CK 3.243 straipsnio 5 dalyje.

5. Subjektai, dalyvaujantys organizuojant vaiko globą, įtvirtini Lietuvos Respublikos civilinio kodekso (toliau – CK) 3.266 straipsnyje. Vadovaujantis šiuo metu galiojančia straipsnio 1 dalimi, vaiko globą (rūpybą) pagal šiame kodekse ir įstatymuose nustatytą kompetenciją organizuoja valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija, savivaldybių merai ir savivaldybių administracijos. Kiekviena iš šių institucijų, atlikdama procedūrą, atlieka tam tikrą vaidmenį – taip užtikrinamas sisteminis bendradarbiavimas vaiko teisių apsaugos srityje. Vis dėlto pastaruoju metu savivaldybių merai viešai kelia klausimą dėl dalyvavimo tikslingumo vaiko globos (rūpybos) organizavimo procedūrose.

Susiklosčiusios praktikos analizė rodo, kad mero sprendimas dėl laikinosios globos (rūpybos) nustatymo yra tapęs labai formaliu veiksmu visoje procedūroje, nesudarantis realių galimybių merui atitinkamo sprendimo nepriimti ar jį pakeisti. Savivaldybės meras be jokių išimčių vaiko globėju (rūpintoju) skiria Tarnybos pateiktame nurodyme nustatyti vaiko laikinąją globą (rūpybą) arba globos centro rekomendacijoje nurodytą fizinį ar juridinį asmenį. Dabar galiojantis teisinis reguliavimas numato gana sudėtingą procedūrą, kurios metu ne visi šiuo metu skirtingų institucijų atliekami veiksmai objektyviai tikslingi: Tarnyba nustato be tėvų globos likusį vaiką, savivaldybės merui teikia nurodymą nustatyti vaikui globą (rūpybą), šis kreipiasi į globos centrą dėl globėjo (rūpintojo) paieškos (jei Tarnyba nenurodo konkretaus asmens, galinčio globoti (rūpinti) vaiką), gavęs globos centro rekomendaciją, priima sprendimą dėl globėjo (rūpintojo) skyrimo ir apie tai informuoja Tarnybą. Apskritai Tarnybos vaidmuo gana reikšmingas visos procedūros metu, nuo pat momento, kai Tarnyba nustato be tėvų globos likusį vaiką, iki globos (rūpybos) pabaigos pagrindų atsiradimo: Tarnyba inicijuoja globos (rūpybos) nustatymą, vykdo globos (rūpybos) priežiūrą ir vertina, kaip globėjas (rūpintojas) atlieka pareigas, gali pratęsti vaiko laikinosios globos (rūpybos) trukmę, įgyvendina kontrolės funkciją, kai vaikui iki trejų metų amžiaus globą (rūpybą) ketinama nustatyti vaikų globos institucijoje, taip pat, iš esmės vykdydama globos (rūpybos) peržiūrą, priima sprendimus dėl būtinybės atleisti / nušalinti vaiko laikinąjį globėją (rūpintoją), nors informinti šį sprendimą potvarkiu – jau savivaldybės mero pareiga. Formuodama vaiko bylą, Tarnyba disponuoja daug išsamesne informacija dėl konkretaus vaiko situacijos, nei gali pateikti kitai įstaigai, kuriai ji svarbi priimant sprendimą. Šis aspektas labai reikšmingas globėjo (rūpintojo) nušalinimo atvejais, kai kyla ginčų tarp asmens, kurį siūloma nušalinti nuo globėjo (rūpintojo) pareigų, ir institucijų, priėmusių sprendimus. Nors iš esmės išvadas dėl pagrindų nušalinti globėją (rūpintoją) pateikia Tarnyba, subjektas, atsakingas už priimtą sprendimą, yra savivaldybės meras, kuriam, disponuojant tik ta informacija, kurią yra pateikusi kita įstaiga, dalimi, kartais pritrūksta objektyvių argumentų vienokį ar kitokį savo priimtą sprendimą pagrįsti. Tokiais atvejais papildomai tikslinama informacija, renkami rašytiniai globėjo (rūpintojo) paaiškinimai, nors iš esmės ši procedūra jau yra atlikta globos (rūpybos) peržiūros metu, kai buvo priimtas sprendimas teikti savivaldybės merui teikimą nušalinti globėją (rūpintoją) nuo pareigų.

6. Šiuo metu vaiko laikinoji globa (rūpyba) privalo būti nustatyta per tris darbo dienas nuo Tarnybos pateikto nurodymo nustatyti vaikui laikinąją globą užregistravimo savivaldybėje dienos. Tai reiškia, kad per šį laiko tarpą globėjas (rūpintojas) vaikui turi būti ne tik surastas ir parinktas, bet ir globėjas (rūpintojas) turi teisę susipažinti su vaiku, turi būti išklausyta vaiko nuomonė dėl jam parinkto globėjo (rūpintojo), taip pat gautas asmens sutikimas / atsisakymas globoti (rūpinti) vaiką. Toks laiko tarpas yra gerokai per trumpas visoms šioms procedūroms atlikti net ir be savivaldybės administracijos ir globos centro susirašinėjimo (savivaldybės administracija globos centrui persiunčia Tarnybos pateiktą nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą), vėliau globos centras teikia merui rekomendaciją dėl globėjo (rūpintojo) parinkimo). O jeigu, asmeniui nesutikus globoti (rūpinti) pasiūlyto vaiko, procedūras tenka kartoti, apskritai nelieta jokios galimybės sprendimus priimti per teisės aktuose nustatytus terminus. Praktikoje susiklosto situacijos, kai asmenys, per tokį trumpą laiką dėl objektyvių priežasčių neturėdami galimybių susipažinti, pabendrauti su vaiku, užmegzti su juo ryšio, net nesvarstę atsisako globoti (rūpinti) vaiką, nors buvo parinkti kaip geriausiai atitinkantys vaiko interesus. Be to, dėl tokios skubos iš principo beveik apskritai netaikoma praktika išklausti vaiko nuomonę dėl parinkto globėjo (rūpintojo) – tai iš esmės neatitinka geriausių vaiko interesų ir prieštarauja pamatinėms vaiko teisių apsaugos nuostatoms sudaryti sąlygas reikšti vaikui nuomonę visais jam rūpimais klausimais.

7. Asmens, norinčio globoti (rūpinti) vaiką, amžiaus riba nustatyta ne tik CK 3.269 straipsnio 7 punkte, dėl kurio prieštaravimo Konstitucijai savo nuomonę pateikė Konstitucinis Teismas, bet ir minėto straipsnio 1 punkte, kuriame numatyta, kad vaiko globėju (rūpintoju) gali būti skiriamas asmuo, ne jaunesnis negu dvidešimt vienerių metų, išskyrus atvejus, kai globoti (rūpinti) pageidauja artimasis giminaitis. Pažymėtina, kad, pvz., siekiant būti įvaikintoju, pakanka būti sulaukus pilnametystės (CK 3.210 straipsnio 1 dalis), nors įvaikinimas sukelia reikšmingesnes teisinės pasekmes nei vaiko globa (rūpyba). Praktikoje gali susidaryti gana įvairių situacijų, kai vaikas netenka tėvų globos (rūpybos) ir pagalba šeimai gali tapti ne tik artimieji giminaičiai, bet ir apskritai giminaičiai ar tiesiog emociniais ryšiais su vaiku susiję asmenys, todėl, atsižvelgiant į geriausius vaiko interesus, neturėtų būti ribojama ir žemutinė asmens, norinčio globoti (rūpinti) vaiką, amžiaus riba, o kiekvienu individualiu atveju vertinama jo branda, motyvacija ir gebėjimai pasirūpinti vaiku.

8. CK 3.268 straipsnio 1 dalyje numatyta, kad vaiko globėjas (rūpintojas) parenkamas atsižvelgiant į jo asmenines savybes, sveikatos būklę, gebėjimą būti globėju (rūpintoju), jo santykius su netekusiu tėvų globos vaiku ir vaiko interesus. Vykdamas vaiko globos organizavimo procedūrą, asmuo, parinktas būti globėju (rūpintoju), supažindinamas su informacija apie vaiką bei su teise susipažinti su vaiku. Tada toks asmuo pateikia sutikimą arba atsisakymą globoti (rūpinti) konkretų vaiką. Vykdamas šią procedūrą, sutikimas globoti (rūpinti) vaiką gaunamas tik iš vieno asmens, t. y. parinkto globėjo (rūpintojo), o kitų asmenų, kurie buvo (yra) išreiškę norą globoti (rūpinti) vaiką, – sutikimų nepašoma, todėl pareiškime dėl globėjo ar rūpintojo skyrimo būtų tikslinga nurodyti tuos asmenis, kurie buvo išreiškę norą globoti (rūpinti), tačiau nebuvo parinkti tapti vaiko globėjais (rūpintojais). Šiuo aspektu koreguotinas CPK 499 straipsnio 3 punktas bei CPK 502 straipsnio 2 dalis.

CK 3.264 straipsnio 2 dalyje nustatytas savivaldybės mero sprendimo dėl globėjo (rūpintojo) skyrimo vaikui turinys – be kita ko, numatyta, jog vienas iš reikalingų nurodyti aspektų yra sprendimo priėmimo data. Tuo tarpu Išmokų vaikams įstatymo 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktuose bei 2 dalies 2 punkte numatyta, kad išmokų mokėjimas stabdomas ar nutraukiamas „nuo sprendime nurodytos datos“, o tai reiškia, kad sprendime gali būti nustatyta vėlesnė sprendimo įsigaliojimo data nei jo priėmimo data – toks galimas skirtingas teisinio reguliavimo aiškinimas suponuoja esamo teisinio reguliavimo dviprasmiškumą ir neaiškumą.

2. Įstatymų projektų iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai

Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.211, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250, 3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 ir 3.269 straipsnių pakeitimo, Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 499 ir 502 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo Nr. XI-681 4, 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 42 straipsnio pakeitimo įstatymas, Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 32 straipsnio pakeitimo įstatymo, Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 17 ir 21 straipsnių pakeitimų įstatymo bei Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo X-493 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projektus (toliau kartu – Įstatymų projektai) parengė Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministerijos Šeimos ir vaiko teisių apsaugos grupės vyresnioji patarėja Giedrė Mikalauskienė, tel. + 370 652 17 286, el. p. Giedre.Mikalauskiene@socmin.lt.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami įstatymų projektuose aptarti teisiniai santykiai

3.1. Šiuo metu galiojančioje CK aktualioje redakcijoje:

3.1.1. CK 3.211 straipsnyje įtvirtintas labai konkretus ribojimas įvaikinti vaiką, jei įvaikintojo ir įvaikinamojo amžiaus skirtumas mažesnis nei aštuoniolika metų. Teisinis reguliavimas tokiais atvejais nenumato jokių išimčių, nors, vadovaujantis to paties straipsnio 2 dalimi, jei sutuoktinio vaiką ketina įvaikinti kitas sutuoktinis, teismas gali amžiaus skirtumą sumažinti, tačiau ne daugiau kaip iki penkiolikos metų. Toks teisinis reguliavimas nesudaro sąlygų specialistams į kiekvieno vaiko ir šeimos situaciją pažvelgti individualiai ir apskritai užkerta kelią šeimai įvaikinti vaiką, net jei vaikas jau, pvz., yra ilgą laiko tarpą globojamas (rūpinamas) šeimoje, turi su ja užmegztą emocinį ryšį ir pan., tačiau neatitinka numatyto amžiaus skirtumo.

3.1.2. CK 3.217 straipsnio 1 dalyje įtvirtinta, kad Tarnybos atestuoti asmenys išsiaiškina, ar būsimiems įtėviams nėra šio kodekso trečiojoje knygoje numatytų kliūčių įvaikinti, ištiria jų gyvenimo sąlygas, būdą, surenka informaciją apie sveikatos būklę ir pateikia išvadą dėl būsimųjų įvaikintojų pasirengimo įvaikinti, tačiau svarbu pažymėti, kad išvados rengimas yra jau paskutinis pasirengimo įvaikinti vaiką etapas, kurio metu vertinami pasirengimo įvaikinti mokymus baigusio asmens gebėjimai pasirūpinti vaiku.

Be to, pažymėtina, kad nors Tarnybai suteikta teisė atestuoti asmenis, kurie vertina asmenų pasirengimą įvaikinti ar globoti (rūpinti) vaiką, aiškaus teisinio pagrindo nustatyti šiems asmenims reikalavimus, jų rengimo, atestavimo bei kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarką teisiniame reguliavime nėra.

3.1.3. CK 3.224 straipsnyje nustatytas teisinis reguliavimas numato sąlygas, kurioms esant asmenys, kurie nėra Lietuvos Respublikos piliečiai ir (ar) kurių gyvenamoji vieta nėra Lietuvos Respublikoje, gali įvaikinti vaikus, įtrauktus į galimų įvaikinti vaikų apskaitą iš Lietuvos Respublikos. Šiuo metu visiems jos yra vienodos, nesvarbu, ar asmuo turi kokį nors ryšį su Lietuvos Respublika ar ne.

3.1.4. Pagal šiuo metu galiojančią CK 3.243 straipsnio 5 dalies redakciją, globėjas (rūpintojas), keisdamas savo gyvenamąją vietą, turėtų informuoti globos (rūpybos) instituciją (t. y. socialinės globos įstaigą), nors šis juridinis asmuo neturi jokio santykio ir ryšio nei su globėju (rūpintoju), nei su globojamu (rūpinamu) vaiku. Praktikoje ši nuostata neįgyvendinama, nesant jos tikslingumo. Jeigu globėjas (rūpintojas) kartu su globojamu (rūpinamu) vaiku keičia gyvenamąją vietą, apie tai privalo informuoti Tarnybos teritorinį skyrį, nes tokia informacija aktuali dėl globos (rūpybos) priežiūros vykdymo ar teikiamų paslaugų / pagalbos tęstinumo ir perdavimo laiku pagal asmenų naują gyvenamąją vietą.

3.1.5. Pagal šiuo metu galiojančią teisinį reguliavimą, vaikui laikinoji globa (rūpyba) nustatoma tokia tvarka (reikšmingas tiek įstatyminis, tiek poįstatyminis teisinis reguliavimas): Tarnyba, nustačiusi be tėvų globos likusį vaiką, kreipiasi į teismą dėl leidimo paimti vaiką iš atstovų pagal įstatymą (išskyrus CK 3.254 straipsnio 1, 4 ar 5 punkte nurodytus pagrindus, kai Tarnybai atsiranda pareiga vaiko globą (rūpybą) inicijuoti per tris darbo dienas nuo be tėvų globos likusio vaiko nustatymo dienos) ir, gavusi teismo leidimą, per tris darbo dienas nuo teismo leidimo paimti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą savivaldybės merui pateikia nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją). Kartu su nurodymu nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) merui pateikiami Tarnybos surinkti dokumentai apie vaiko artimuosius, sveikatos būklę, vaiko nuomonės išklausymo aktas, informacija apie išduotą teismo leidimą paimti vaiką. Jeigu Tarnybai žinomas konkretus asmuo, norintis globoti (rūpinti) vaiką, pateikiama asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), Tarnybos atlikto pradinio įvertinimo sprendimo kopija ir kiti aktualūs dokumentai. Jei Tarnybos nurodyme nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją) nenurodytas konkretus asmuo, galintis tapti vaiko globėju (rūpintoju), savivaldybės administracija ne vėliau kaip kitą darbo dieną raštu turi kreiptis į globos centrą dėl

globėjo (rūpintojo) paieškos ir parinkimo. Kartu perduodami ir visi Tarnybos surinkti bei su nurodymu nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją) pateikti dokumentai. Gavęs dokumentus, globos centras organizuoja globėjo (rūpintojo) vaikui parinkimo komisijos posėdį, kuriame parenkamas geriausiai vaiko interesus atitinkantis globėjas (rūpintojas) (fizinis asmuo, budintis / nuolatinis globotojas ar šeimyną). Gavęs šio subjekto sutikimą globoti (rūpinti) vaiką, globos centras raštu teikia rekomendaciją savivaldybės merui priimti sprendimą dėl globėjo (rūpintojo) vaikui skyrimo. Jeigu galimybės vaikui nustatyti globą (rūpybą) šeimai artimoje aplinkoje nėra, globos centras informuoja apie tai savivaldybės administraciją, kuri privalo priimti sprendimą dėl trumpalaikės / ilgalaikės socialinės globos skyrimo. Savivaldybės meras, gavęs globos centro rekomendaciją, ne vėliau kaip per tris darbo dienas privalo priimti sprendimą dėl laikinosios globos (rūpybos) nustatymo ir laikinojo globėjo (rūpintojo) paskyrimo vaikui. Paskyrus laikinąjį globėją (rūpintoją), Tarnyba įgyja pareigą vykdyti šios globos (rūpybos) priežiūrą, t. y. lankyti vaiką, organizuoti globos (rūpybos) peržiūras, kurių metu vertinama, ar asmuo, paskirtas vaiko globėju (rūpintoju), tinkamai vykdo jam CK nustatytas pareigas. Tarnybai nustačius, kad vaiko globėjas (rūpintojas) pareigas atlieka netinkamai, neužtikrina globotinio (rūpintinio) teisių ir interesų apsaugos, naudojasi savo teisėmis savanaudiškais tikslais, laikinosios globos (rūpybos) atveju privalo teikti teikimą savivaldybės merui dėl laikinojo globėjo (rūpintojo) nušalinimo. Savivaldybės meras, gavęs Tarnybos teikimą, turi įvertinti jame nurodytus pagrindus bei aplinkybes ir priimti vieną iš sprendimų: nušalinti globėją (rūpintoją) nuo pareigų; netenkinti Tarnybos pateikto prašymo ir nenušalinti globėjo (rūpintojo) nuo pareigų; netenkinti Tarnybos teritorinio skyriaus pateikto prašymo, tačiau, nustačius globėjo (rūpintojo) atleidimo pagrindus, jį atleisti. Nagrindamas teikimą dėl asmens nušalinimo nuo globėjo (rūpintojo) pareigų, savivaldybės meras turi teisę prašyti Tarnybos pateikti papildomą informaciją ir dokumentus atitinkamoms teikime nurodytoms aplinkybėms pagrįsti, taip pat rašytinių siūlomo nušalinti globėjo (rūpintojo) ir kitų asmenų paaiškinimų dėl teikime nurodytų aplinkybių. Ši procedūra gali trukti iki dvidešimt darbo dienų.

3.1.6. CK 3.262 straipsnyje numatyta, kad vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma per tris darbo dienas nuo šio kodekso 3.250 straipsnio 3 dalyje nurodyto valstybinės vaiko teisių apsaugos institucijos nurodymo užregistravimo savivaldybės administracijoje dienos, t. y. per šį laikotarpį globos centro sudaryta globėjo (rūpintojo) parinkimo vaikui komisija turi parinkti vaikui globėją (rūpintoją), supažindinti jį su informacija apie vaiką, gauti jo sutikimą (atsisakymą) globoti (rūpinti) vaiką ir pateikti savivaldybės merui rekomendaciją. Asmuo per šį laikotarpį turi teisę susipažinti su jam pasiūlytu globoti (rūpinti) vaiku, o asmeniui sutikus vaiku pasirūpinti, turi būti išklausyta ir vaiko nuomonė dėl šio asmens parinkimo.

3.1.7. CK 3.269 straipsnyje nustatyti reikalavimai, kuriuos turi atitikti asmuo, ketinantis globoti (rūpinti) vaiką. Šią atitiktį Lietuvos Respublikos Vyriausybės nustatyta tvarka vertina Tarnyba, atlikdama asmens pradinį įvertinimą. Jo metu, nustačius bent vieną CK 3.269 straipsnyje nurodytą aplinkybę, globos (rūpybos) organizavimo procedūra tokiam asmeniui automatiškai nutraukiama. CK 3.269 straipsnio 1 ir 7 punktuose nustatytos asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), amžiaus ribos – ne jaunesnis nei 21 metų amžiaus ir ne vyresnis nei 65 metų amžiaus (išimtys gali būti taikomos tik artimiesiems giminaičiams). Tai reiškia, kad jei asmuo neatitinka nurodytų amžiaus ribų, vertinimo, ar toks asmuo gali būti vaiko globėju (rūpintoju), procedūra, turi būti nutraukta, neatsižvelgiant į jokiais kitas aplinkybes ir neįvertinus kitų asmens gebėjimų, kurie, pvz., galėtų visiškai kompensuoti jo amžių.

3.2. Šiuo metu galiojančioje CPK aktualioje redakcijoje:

3.2.1. Vadovaujantis CK 3.261 straipsnio 1 dalimi, vaiko apgyvendinimas vaikų globos institucijoje galimas tik tuomet, kai nėra galimybės jo globoti šeimoje, globos centre arba šeimynoje.

Atsižvelgiant į tai, teismui turėtų būti pateikti įrodymai, jog galimybės vaiką globoti (rūpinti) globos centre nėra, o CPK tokia sąlyga nenumatyta.

3.2.2. Šiuo metu galiojančiame CPK 499 straipsnio 3 punkte, kuris apibrėžia pareiškimo dėl globėjo ar rūpintojo skyrimo turinį, numatyta pareiga, teikiant pareiškimą, pateikti duomenis ir apie kitus asmenis, pareiškusių sutikimą tapti vaiko globėjais ar rūpintojais. Tačiau pažymėtina, kad, parenkant globėją (rūpintoją), sutikimą globoti (rūpinti) vaiką duoda tik vienas asmuo, t. y. parinktas globėjas (rūpintojas), o kitų asmenų, kurie buvo išreiškę norą globoti (rūpinti) tą patį vaiką, sutikimų nepašoma, todėl, pagal dabar galiojantį reguliavimą, galimos situacijos, kai bylą nagrinėjančiam teismui nežinoma, kad tą patį vaiką pretendavo globoti (rūpinti) daugiau nei vienas asmuo, ir dėl to nesudaromos galimybės įvertinti, ar vaikui buvo parinktas geriausiai jo interesus atitinkantis globėjas (rūpintojas).

Analogiškas teisinis reguliavimas numatytas ir CPK 502 straipsnio 2 dalyje, kurioje apie bylos nagrinėjimą privalu pranešti asmenims, pareiškusiems sutikimą tapti to paties vaiko globėjais ar rūpintojais.

3.3. Šiuo metu galiojančioje Šeimynų įstatymo aktualioje redakcijoje:

3.3.1. 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto papunktyje bei 5 straipsnio 6 dalies 1 punkte kaip subjektas, priimančias sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo, nurodytas savivaldybės meras. Kaip subjektas, turintis teisę priimti sprendimą dėl globojamų (rūpinamų) vaikų turto administratoriaus paskyrimo, savivaldybės meras nurodytas ir 17 straipsnio 3 dalyje.

3.3.2. 5 straipsnio 1 dalies 1 punkte nustatyta, kad asmuo, ketinantis tapti šeimynos steigėju, turi gauti Tarnybos atestuoto asmens išvadą, patvirtinančią, kad jis atitinka to paties įstatymo 4 straipsnio 1 dalyje nurodytus reikalavimus, t. y. visus CK vaiko globėjui (rūpintojui) nustatytus reikalavimus ir bent vieną iš toliau nurodytų sąlygų: ne trumpiau kaip 3 metus, iki įsteigdamas šeimyną, vykdė vaiko globėjo (rūpintojo) pareigas, į kurias buvo paskirtas savivaldybės mero sprendimu ar teismo nutartimi; turi ne trumpesnę kaip 3 metų darbo su likusiais be tėvų globos vaikais, vaikais, turinčiais specialiųjų ugdymosi poreikių, vaikais su negalia ir (ar) šeimomis, patiriančiomis socialinę riziką, patirtį; turi aukštąjį išsilavinimą ir ne trumpesnę kaip vienerių metų tiesioginio darbo su vaikais patirtį socialinio darbo ir (ar) socialinės pedagogikos, ir (ar) specialiosios pedagogikos, ir (ar) psichologinės pagalbos teikimo, ir (ar) ikimokyklinio ugdymo, ir (ar) priešmokyklinio ugdymo srityse.

3.3.3. CK 3.238 straipsnio 2 dalis numato, kad asmens globa apima ir jo turto globą, tačiau prireikus turtui valdyti ir tvarkyti gali būti paskirtas turto administratorius. Tuo tarpu 4.251 straipsnio 1 dalyje numatyti turto administravimo pabaigos pagrindai. Šeimynų įstatymo 17 straipsnis detalizuoja būtent šeimynose globojamo (rūpinamo) vaiko turto administravimo aspektus, jo 3 dalyje numatyta ir subjekto, vaikui skiriančio laikinąją globėją (rūpintoją), teisė priimti atskirą sprendimą dėl vaiko turto administratoriaus paskyrimo, jei šeimyna, pvz., dėl objektyvių priežasčių ar tam tikrų aplinkybių negalėtų administruoti laikinai globojamo (rūpinamo) vaiko turto.

3.4. Šiuo metu galiojančioje VTAPI 42 straipsnio aktualioje redakcijoje reglamentuota dalis vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo procedūros, kuri analogiškai reglamentuoja CK nustatytą teisinį reguliavimą, t. y. VTAPI 42 straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad Tarnyba arba jos įgaliotas teritorinis skyrius per 3 darbo dienas nuo teismo leidimo paimti vaiką iš tėvų, kitų jo atstovų pagal įstatymą išdavimo dienos raštu teikia savivaldybės merui nurodymą nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąją globėją (rūpintoją).

3.5. Šiuo metu galiojančioje Įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ 32 straipsnio aktualioje redakcijoje kaip subjektas, priimančias sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo, nurodytas savivaldybės meras.

3.6. Šiuo metu galiojančioje Išmokų vaikams įstatymo aktualioje redakcijoje:

3.6.1. 17 straipsnio 10 dalyje, 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktuose bei 2 dalies 2 punkte kaip subjektas, priimančias sprendimą atleisti globėją (rūpintoją) iš globėjo (rūpintojo) pareigų arba nušalinti nuo jų, nurodytas savivaldybės meras.

3.6.2. 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktuose bei 2 dalies 2 punkte numatyti išmokų mokėjimo sustabdymo ir nutraukimo pagrindai siejami ne su sprendimo dėl vaiko globos (rūpybos) nustatymo / nutraukimo priėmimo diena, o su sprendime nurodyta data. Pažymėtina, kad, atsižvelgiant į tai, jog sprendimai susiję su nedelsiant vykdytinais veiksmais (pvz., vaiko atstovo pagal įstatymą skyrimu, vaiko grąžinimu tėvams ir pan.), praktikoje negali būti atvejų, kai savivaldybės mero potvarkiais priimant sprendimus dėl vaiko globos nustatymo / nutraukimo būtų nurodoma kita potvarkio įsigaliojimo data.

3.7. Šiuo metu galiojančioje Socialinių paslaugų įstatymo 24 straipsnio 3 punkto aktualioje redakcijoje kaip viena iš globos centro funkcijų numatyta rekomendacijos dėl globėjo (rūpintojo) paskyrimo teikimas savivaldybės merui.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama

4.1. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 3.211, 3.216, 3.217, 3.224, 3.243, 3.246, 3.250, 3.260, 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 ir 3.269 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu (toliau – CK projektas) siūloma:

4.1.1. Pakeisti CK 3.211 straipsnio 2 dalį, numatant, kad įvaikinamojo ir įvaikintojo amžiaus skirtumas teismo gali būti sumažintas ne tik tais atvejais, kai vaiką siekia įvaikinti asmens sutuoktinis, bet ir visais kitais įvaikinimo atvejais, jei, teismo vertinimu, toks įvaikinimas atitiks geriausius vaiko interesus konkrečioje situacijoje. Taip pat siūloma atsisakyti galimo nustatyti maksimalaus amžiaus skirtumo (penkiolikos metų), įvertinant, kad praktikoje galimos situacijos, kai geriausius vaiko interesus įvaikinimas atitiks ir esant mažesniai amžiaus skirtumui. Šiais keitimais siekiama išvengti asmens amžiaus apribojimo įvaikinant ir sudaromos lankstesnės sąlygos individualiai vertinti asmenų gebėjimus bei pasirengimą įvaikinti. Be to, toks pakeitimas sudarytų lygias galimybes būti įvaikintam platesniam ratui be tėvų globos likusių vaikų, nesvarbu, su kokio amžiaus asmenimis jie užmezgę emocinį ryšį ir (ar) jau, pvz., globojami (rūpinami) šeimoje. Pritarus tokiam pakeitimui, įvaikintojo ir įvaikinamojo amžiaus skirtumas taptų vienu iš vertinamų aspektų. Beje, nors kuo natūralesnis vaiko ir įvaikintojo amžiaus skirtumas yra ir vienas iš daugelio dažnai sėkmingesni įvaikinimą lemiančių veiksnių, jis nebūtų trukdis, sprendžiant klausimą dėl galimybės įvaikinti, neįvertinus kitų individualių šeimos ir vaiko situaciją sąlygojančių aplinkybių.

4.1.2. Pakeisti CK 3.217 straipsnio 1 dalį, atskiriant Tarnybos ir Tarnybos atestuotų asmenų pareigas, numatant, kad Tarnyba įvaikinimo atveju turėtų įvertinti asmens atitiktį CK 3.210 straipsnio 1–4 dalyse bei 3.211, 3.216 straipsniuose nustatytiems reikalavimams, o Tarnybos atestuoti asmenys būtų atsakingi už įvaikinimo organizavimo nuostatuose, patvirtintuose Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 „Dėl įvaikinimo organizavimo nuostatų ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“, nurodytų gebėjimų vertinimą, kurie apima ne tik gyvenimo sąlygas, gyvenimo būdą, bet ir apskritai platesnius asmenų gebėjimus, pvz., gebėjimą užtikrinti vaikui saugią aplinką (būsto pritaikymas pagal vaiko amžių ir poreikius, pavojingų daiktų, esančių namuose,

nepasiekiamumas; finansinė asmens, norinčio tapti vaiko globėju (rūpintoju), padėtis), gebėjimą užtikrinti vaiko poreikių tenkinimą ir jo raidos sunkumų kompensavimą (įvaikintojų gyvenimo būdą, įpročius, išgyventas netektis, planuojamą vaiko ugdymą ir pan.), gebėjimą padėti vaikui įgyti socialinių ir savarankiškumo įgūdžių ir t. t. Manytina, kad dėl tokio reguliavimo, aiškiai atskiriant Tarnybos bei Tarnybos atestuotų asmenų funkcijas, procedūros, susijusios su kiekvienam subjektui tenkančia atsakomybe, taptų teisiškai aiškesnės, taip pat būtų sudarytos sąlygos nesukelti asmenims lūkesčių, kai dėl, pvz., sveikatos būklės ar kitų CK 3.210 straipsnyje numatytų aplinkybių išvadą dėl negalėjimo įvaikinti asmuo gautų pačioje pasirengimo įvaikinti procedūros pabaigoje, nors aplinkybės, dėl kurių įvaikinimas negalimas, jau yra žinomos prašymo nagrinėjimo stadijoje. Visas asmens pasirengimo įvaikinti procesas gali trukti iki penkių mėnesių, todėl tai, ar jis atitinka bazinius CK atitinkamuose straipsniuose keliamus reikalavimus, turėtų būti įvertinama pradiniam prašymo nagrinėjimo etape. Atsižvelgiant į tai, tikslinga taikyti analogišką reguliavimą kaip CK 3.268 straipsnyje ir numatyti, kad būtent Tarnybos pareiga – įvertinti asmens, ketinančio įvaikinti vaiką, atitiktį CK 3.210 straipsnyje keliamiems reikalavimams. Papildomai siūloma nustatyti, kad Tarnybos atestuotų asmenų rengimo, atestavimo bei kvalifikacinių kategorijų suteikimo tvarką turėtų nustatyti valstybinė vaiko teisių apsaugos institucija. Toks reguliavimas užtikrintų teisinį aiškumą ir Tarnybos direktoriui atsirastų teisinis pagrindas nustatyti atitinkamą tvarką.

4.1.3. CK 3.224 straipsnyje įtvirtinti, kad užsienio valstybių piliečiai, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse, vaiką iš Lietuvos Respublikos gali įvaikinti tik tada, jei neatsiranda Lietuvos Respublikos piliečių, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse, ar užsienio valstybės piliečių, ar asmenų be pilietybės, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra Lietuvos Respublikoje, galinčių įvaikinti vaiką. Pažymėtina, jog, nustatčius tokį reguliavimą, pirmiausia būtų tinkamai išnaudotos visos galimybės įvaikinti, vykdant nacionalinio įvaikinimo procedūras, ir tik joms nepavykus, būtų galima pradėti įvaikinimo procedūras šeimose, turinčiose konkretų ryšį su Lietuvos Respublika (pilietybę, gyvenamąją vietą ir pan.), o nepavykus ir šioms procedūroms bei įvertinus, ar tarptautinio įvaikinimo procedūra apskritai atitinka geriausius vaiko interesus, įvaikinimo procedūros galėtų būti organizuojamos užsieniečiams, kurių gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse. Toks reguliavimas svarbus, siekiant išnaudoti visas be tėvų globos likusių vaikų galimybes augti šeimoje. Kadangi, analizuojant praktiką matyti, kad, vykdant nacionalinį įvaikinimą, kai kurių vaikų (pvz., vaikų, turinčių nustatytą negalią, vyresnio amžiaus vaikų, vaikų, augančių didesnėse brolių / seserų grupėse) galimybės pagal tai, kokius lūkesčius norimam įvaikinti vaikui kelia jį įvaikinti norintys asmenys, labai ribotos, manytina, kad teisiniame reguliavime turėtų būti numatyta galimybė įvaikinimo procedūrose dalyvauti ir užsienio valstybių piliečiams, kurių nuolatinė gyvenamoji vieta yra užsienio valstybėse, tačiau ne lygiavertėmis sąlygomis, t. y. kaip asmenims, turintiems formalų ryšį su Lietuvos Respublika. Taip pat svarbu pažymėti, kad tarptautinis įvaikinimas Lietuvos Respublikoje vykdomas tik per akredituotas organizacijas, kurios periodiškai (ne rečiau nei kas trejus metus) privalo įrodyti teisę veikti Lietuvos Respublikoje tarptautinio įvaikinimo srityje. Šiuo metu Lietuva bendradarbiauja su keturiomis tokiomis organizacijomis – Italijos, Jungtinių Amerikos Valstijų, Kanados bei Naujosios Zelandijos. Per pastaruosius kelerius metus buvo įvaikinti ir į šias valstybes išvyko: 2021 m. – 12 vaikų, 2022 m. – 7 vaikai, 2023 m. – 6 vaikai, per 2024 m. – 3 vaikai.

4.1.4. Pakeisti CK 3.243 straipsnio 5 dalį, numatant, kad globėjai ar rūpintojai, keisdami savo gyvenamąją vietą, privalo informuoti ne globos (rūpybos), o globos ir rūpybos instituciją. Taip, priešingai nei numatyta dabar, būtų užtikrintas tinkamos institucijos informavimas.

4.1.5. CK 3.246 straipsnyje pakeisti subjektą, galintį atleisti ar nušalinti vaiko globėją (rūpintoją) nuo pareigų, numatant, kad tai turėtų būti Tarnybos pareiga. Toks reguliavimas paspartintų

globėjo (rūpintojo) atleidimo / nušalinimo nuo pareigų procedūrą ir sudarytų sąlygas vaikui kuo greičiau paskirti naują globėją (rūpintoją), taip užtikrinant vaiko geriausius interesus. Sprendimas dėl vaiko globėjo (rūpintojo) nušalinimo galėtų būti priimamas Tarnybos direktoriaus ar jo įgalioto valstybės tarnautojo sprendimu, atlikus vaiko globos (rūpybos) peržiūrą, kurios metu įvertinama, kaip globėjas (rūpintojas) įgyvendina jam teisės aktų nustatytas teises ir pareigas, ir nustačius, kad vaiko globėjas (rūpintojas) pareigas atlieka netinkamai, neužtikrina globotinio (rūpintinio) teisių ir interesų apsaugos ar naudojasi savo teisėmis savanaudiškais tikslais. Toks veikimo algoritmas būtų logiškas, nes būtent Tarnybos kompetencija yra įvertinti, ar vaiko teisės užtikrinamos tinkamai. Be to, pažymėtina, kad, nustačius tokį teisinį reguliavimą, pasikeistų asmenų teisės skūsti šiuos sprendimus įgyvendinimas. Kadangi juridinių asmenų registre Tarnybos buveinė įregistruota adresu Vilniaus mieste, nesvarbu, kuriame iš struktūrinių padalinių (Tarnybos teritoriniame skyriuje) sprendimas būtų priimtas (jei Tarnybos direktorius įgaliotų šią funkciją vykdyti kitus valstybės tarnautojus), įgyvendindamas CPK 29 straipsnį, ieškovas turėtų pareigą ieškini teismui pareikšti pagal juridinio asmens buveinę, nurodytą juridinių asmenų registre. Vis dėlto pažymėtina, kad per laikotarpį, kai teisiniame reguliavime buvo įtvirtinta galimybė nušalinti vaiko laikinąjį globėją (CK redakcija, įsigaliojusi nuo 2022 m. liepos 1 dienos), bendrosios kompetencijos teismuose buvo išnagrinėtos tik dvi bylos dėl savivaldybės merų priimtų sprendimų: pirmoji susijusi su globėjo (rūpintojo) nušalinimu nuo pareigų, antroji – su atleidimu iš pareigų. Todėl, vertinant bendrą priimtų sprendimų, susijusių su vaiko laikinosios globos (rūpybos) organizavimu, skaičių per laikotarpį nuo 2022 m. liepos 1 d. iki 2025 m. kovo 30 d., – apie 3,9 tūkst. (įskaitant laikinojo globėjo (rūpintojo) paskyrimą, atleidimą ar nušalinimą nuo pareigų), manytina, jog, pritaikius naujai siūlomą teisinį reguliavimą, nauda bus daug didesnė (procedūra taps sklandesnė, trumpesnė ir pan.), palyginti su nepatogumu, kurį patirs asmenys, sieksiantys apskūsti Tarnybos priimamus sprendimus.

4.1.6. Pakeisti CK 3.250 straipsnio 3 dalyje nurodytą subjektą, kuriam turi būti teikiamas nurodymas nustatyti vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją). Atsižvelgiant į tai, kad pagal siūlomą naują teisinį reguliavimą subjektas, priimančias sprendimą dėl vaiko laikinojo globėjo (rūpintojo) paskyrimo, turėtų būti Tarnyba, mažinant administracinę naštą įstaigoms susirašinėjant tarpusavyje, siūloma, kad ji turėtų teisinį pagrindą tiesiogiai kreiptis į globos centrą dėl rekomendacijos dėl globėjo (rūpintojo) paskyrimo pateikimo. Taip pat siūloma nustatyti, kad apie kreipimąsi į teismą dėl leidimo paaimti vaiką iš jo atstovų pagal įstatymą turėtų būti informuojama ne tik savivaldybės administracija, bet ir tiesiogiai globos centras, kuris, gavęs informaciją, nedelsdamas gali pradėti parengiamuosius globėjo (rūpintojo) paieškos darbus. Savivaldybės administracijos informavimo funkciją svarbu išlaikyti atsižvelgiant į numatomą CK 3.264 straipsnio 1 dalies keitimą, kuriuo siūloma savivaldybės administracijai priskirti tam tikrą kontrolės funkciją, siekiant užtikrinti, kad globos centras rekomendaciją dėl vaiko globėjo (rūpintojo) pateiktų per nustatytą terminą. Toks reguliavimas reikšmingas, didinant savivaldybės ir globos centro tarpusavio bendradarbiavimą globėjo (rūpintojo) paieškos procese, nes, pakeitus vaiko laikinąją globą (rūpybą) nustatantį subjektą, savivaldybių administracijos taps tik kitos įstaigos sprendimo vykdytojomis, kurioms dėl sprendimo priėmimo visais atvejais kils atitinkamos teisinės pasekmės. Pvz., jei vaikui globa (rūpyba) turės būti nustatoma vaikų globos institucijoje arba atsiras poreikis vaikui globą (rūpybą) nustatyti kitoje miesto / rajono savivaldybėje ne pas fizinius asmenis, savivaldybės administracija susidurs su poreikiu spręsti globos (rūpybos) finansavimo klausimus, t. y. pirkti kitoje savivaldybėje veikiančio globos centro paslaugas, sudaryti sutartį su šeimyna ar finansuoti ilgalaikę / trumpalaikę socialinę globą, todėl ankstyva informacija apie be tėvų globos likusius vaikus yra reikšminga planuojant paslaugų poreikį ir numatant vaiko laikinosios globos (rūpybos) galimybes.

Papildomai šio straipsnio 3 dalyje siūloma sutrumpinti terminą nuo trijų darbo dienų iki vienos darbo dienos, per kurią Tarnyba turėtų kreiptis į globos centrą su nurodymu parinkti vaikui globėją (rūpintoją). Toks reguliavimas aktualus atsižvelgiant į projektą siūlomą CK 3.264 straipsnio 1 dalies keitimą, siekiant, kad bendra vaiko atstovo paskyrimo procedūra vyktų per objektyviai kuo trumpesnę laiką tarpą.

4.1.7. Pakeisti subjektą (iš savivaldybės mero į Tarnybos direktorių ar jo įgaliotą valstybės tarnautoją), turintį teisę priimti sprendimą nustatyti be tėvų globos likusiam vaikui laikinąją globą (rūpybą) ir paskirti laikinąjį globėją (rūpintoją) (CK 3.261, 3.262, 3.264, 3.266 straipsnių pakeitimai). Manytina, kad konkrečių funkcijų susistemėjimas, priskirtas vieno subjekto kompetencijai, galėtų mažinti administracinę naštą, todėl, atsisakius perteklinio įstaigų susirašinėjimo, daugiau laiko, prieš priimant sprendimus, liktų išsamesnei atvejų analizei ir tai gerintų jų kokybę. Supaprastintos procedūros būtų suprantamesnės ne tik specialistams, bet ir interesantams, t. y. asmenims, ketinantiems globoti (rūpinti) vaiką, kurie pagal dabar galiojantį teisinį reguliavimą prašymą globoti (rūpinti) vaiką teikia vienai institucijai, o sprendimą gauna iš kitos institucijos.

4.1.8. CK 3.264 straipsnio 1 dalyje siūloma įtvirtinti ilgesnį globėjo (rūpintojo) paieškos ir parinkimo terminą, didinant jį nuo trijų iki septynių darbo dienų. Manytina, kad tai leis pagerinti procedūros kokybę, globos centro specialistams išsamiau įvertinti potencialių globėjų (rūpintojų) kandidatūras, parinkus vaikui globėją (rūpintoją), susidarys protingesnis laiko tarpas susipažinti su vaiku, įsigilinti į pateiktus dokumentus apie vaiką, objektyviau įsivertinti savo galimybes šį vaiką globoti (rūpinti). Bus sudarytos palankesnės sąlygos išklausti vaiko nuomonę apie jam parinktą globėją (rūpintoją), prisiderinant prie vaiko dienvakšės, jo veiklų, užimtumo ar tiesiog emocinio pasirengimo bendrauti su specialistais. Visi šie aspektai labai reikšmingi tinkamiausiam sprendimui dėl vaiko globos (rūpybos) priimti, kokybiškai jos pradžia užtikrinti ir neabejotinai mažins skaičių atvejų, kai dėl skubotų sprendimų atsiranda poreikis keisti vaiko globėją (rūpintoją), taip pakartotinai traumuojuojant vaiką. Svarbu paminėti, kad, vadovaujantis CK 3.250 straipsnio 4 dalimi, Tarnyba yra likusio be tėvų globos vaiko atstovė pagal įstatymą tol, kol šiam vaikui paskiriamas globėjas ar rūpintojas, o vaiko laikinasis apgyvendinimas užtikrinamas saugioje aplinkoje. Tokiai vaiko teisių užtikrinimo sistemai egzistuojant jau ne vienus metus, galima daryti išvadą, kad ir ilgesnis vaiko laikino apgyvendinimo laikotarpis bei vėlesnis globėjo (rūpintojo) paskyrimas nei per tris darbo dienas nesudarys prielaidų neužtikrinti vaiko teisių, netinkamai joms atstovauti ar pan.

4.1.9. Pakeisti CK 3.269 straipsnį, atsisakant tiek dabar numatytos minimalios – dvidešimt vienų metų amžiaus ribos, tiek ir maksimalios – šešiasdešimt penkerių metų amžiaus ribos. Konstitucinio Teismo teigimu, amžius negali būti vertinamas kaip absoliutus konkretaus asmens, siekiančio tapti vaiko globėju (rūpintoju), negebėjimas juo būti, jeigu nėra kitų aplinkybių, dėl kurių vaiko globa jam iš viso negalėtų būti patikėta, ir pats savaime negali užkirsti kelio tokį asmenį nustatyta tvarka skirti vaiko globėju. Taigi iš esmės Konstitucinis Teismas yra už tai, kad asmens amžius, kaip tam tikra aplinkybė, negali būti esminė sąlyga eliminuoti šį asmenį iš globos (rūpybos) organizavimo procedūros – turėtų būti vertinama asmens gebėjimų visuma. Manytina, jog toks teisinis reguliavimas specialistams leis lanksčiau ir objektyviau vertinti individualias situacijas, nustatant geriausias vaiko interesus.

4.2. Lietuvos Respublikos civilinio proceso kodekso 499 ir 502 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

4.2.1. Numatyti, kad tais atvejais, kai vaiko globėju ar rūpintoju rekomenduojama skirti vaikų globos (rūpybos) instituciją, teismui taip pat privalomai turi būti pateikti duomenys apie priemones, kurios buvo panaudotos, siekiant užtikrinti vaiko globą ar rūpybą ne tik šeimoje arba šeimynoje, bet ir globos centre. Toks teisinis reguliavimas svarbus, siekiant sudaryti sąlygas, kad teismas turėtų

galimybę objektyviai įvertinti informaciją, ar tinkamai ir ar visos galimybės apgyvendinti vaiką šeimoje ar šeimai artimoje aplinkoje buvo išnaudotos.

4.2.2. Tikslinti CPK 499 straipsnio 3 punktą ir 502 straipsnio 2 dalį, numatant, kad pareiškimo dėl globėjo ar rūpintojo skyrimo turinyje būtų nurodomi ne asmenys, davę sutikimus globoti (rūpinti) vaiką, o asmenys, pareiškę norą globoti (rūpinti) tą patį vaiką. Taip pat svarbu, kad šie asmenys būtų informuojami ir apie bylos nagrinėjimą. Toks teisinis reguliavimas užtikrintų ne tik šių asmenų teisę dalyvauti procese kaip suinteresuotiems asmenims, jei toks poreikis kiltų, bet taip pat ir teismo galimybę objektyviai įvertinti, ar parinktas vaiko globėjas (rūpintojas) atitinka geriausius vaiko interesus. Praktikoje paprastai tokios situacijos gali susidaryti, kai dėl to paties vaiko globos (rūpybos) prašymus pateikia keli asmenys (pvz., vaiko giminaičiai).

4.3. Lietuvos Respublikos šeimynų įstatymo Nr. XI-681 4, 5 ir 17 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

4.3.1. Atsižvelgiant į CK projektu siūlomus keitimus, tikslinamas Šeimynų įstatymo 4 straipsnio 1 dalies 2 punkto a papunktis, atsisakant konkretaus subjekto, galinčio priimti sprendimus dėl laikinosios globos (rūpybos) nustatymo, nurodymo (laikinosios globos (rūpybos) nustatymą reglamentuoja CK), 5 straipsnio 6 dalies 1 punktas ir 17 straipsnio 3 dalis, numatant, kad subjektas, priimančias sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo ir (ar) sprendimą dėl globojamų (rūpinamų) vaikų turto administratoriaus paskyrimo, yra Tarnyba.

4.3.2. Pakeisti Šeimynų įstatymo 5 straipsnio 1 dalies 1 punktą, sukonkretinant, kokia išvada turi būti pateikiama asmeniui, siekiančiam vykdyti šeimynos steigėjo ar dalyvio veiklą, nes atitiktį Šeimynos įstatymo 4 straipsnio 1 daliai dėl tų pačių priežasčių, kurios nurodytos ir šio aiškinamojo rašto 4.1.2 papunktyje (dėl tikslingumo pradinį asmens įvertinimą atlikti procedūros pradžioje, o ne jau rengiant išvadą), būtų tikslinga nustatyti Tarnybos atliekamo pradinio įvertinimo metu.

4.3.3. Vertinant bendras tendencijas, pažymėtina, jog Šeimynų įstatymo 17 straipsnio 3 dalimi praktikoje, kai vaiko laikinosios globos (rūpybos) atvejais sprendimą dėl kito nei šeimyna vaiko turto administratoriaus paskyrimo priimtų savivaldybės meras (pagal teisinį reguliavimą, galiojusį iki 2023 m. balandžio 1 d., – savivaldybės administracijos direktorius), apskritai nesinaudojama, t. y. tiek keleto ankstesnių metų laikotarpiu, tiek šiuo metu nė vieno sprendimo, įgyvendinant Šeimynų įstatymo 17 straipsnio 3 dalyje nustatytą teisę, nepriimta. Įvertinus šią aplinkybę, taip pat ir riziką dėl galimybės tokiems atvejams atsirasti per laikotarpį iki siūlomų keitimų įsigaliojimo, turint galvoje, kad vaiko laikinoji globa (rūpyba) šeimynose nėra dažnai nustatinėjama (pvz., per 2023 m. – 26 vaikams, 2024 m. – 12 vaikų, 2025 m. – 3 vaikams), nustatyti konkrečias taisykles, taikytinas pereinamuoju laikotarpiui, netikslinga.

4.4. Atsižvelgiant į CK projektu siūlomus atlikti CK pakeitimus, numatančius, kad sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo priima Tarnyba, Lietuvos Respublikos vaiko teisių apsaugos pagrindų įstatymo Nr. I-1234 42 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu tikslinama VTAPĮ 42 straipsnio 3 dalis, suvienodinant vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo procedūras su CK projektu atliekamais pakeitimais.

4.5. Lietuvos Respublikos įstatymo „Dėl užsieniečių teisinės padėties“ Nr. IX-2206 32 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu siūloma nustatyti, kad atsakingas darbuotojas, kuris vykdo nelydimo nepilnamečio užsieniečio atstovo pareigas, turi būti paskiriamas ne vėliau kaip kitą darbo dieną nuo Tarnybos sprendimo dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo priėmimo dienos, atsižvelgiant į tai, kad CK projektu siūloma nustatyti, jog vaiko laikinoji globa (rūpyba) nustatoma Tarnybos sprendimu.

4.6. Lietuvos Respublikos išmokų vaikams įstatymo Nr. I-621 17 ir 21 straipsnių pakeitimo įstatymo projektu siūloma:

4.6.1. Atsižvelgiant į CK projektu siūlomus atlikti CK keitimus, numatant, kad priimti sprendimą dėl vaiko laikinojo globėjo (rūpintojo) atleidimo ar nušalinimo nuo pareigų bei sprendimą dėl vaiko laikinosios globos (rūpybos) nustatymo priima Tarnyba, siūloma tikslinti Išmokų vaikams įstatymo 17 straipsnio 10 dalies, 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktų ir 21 straipsnio 2 dalies 2 punkto nuostatas, suderinant jas su CK projektu siūlomu teisiniu reguliavimu.

4.6.2. Siekiant teisinio aiškumo ir sistemiškai suderinti Išmokų vaikams įstatymo nuostatas su CK 3.264 straipsnio 2 dalies nuostatomis, siūloma tikslinti 21 straipsnio 1 dalies 6, 12 ir 13 punktus bei 2 dalies 2 punktą, numatant, kad išmokų mokėjimo nutraukimas ir sustabdymas turi būti siejami su sprendimo dėl vaiko globos (rūpybos) nustatymo / nutraukimo priėmimo diena, nenumatant galimybės sprendime nustatyti kitos nei priėmimo diena jo įsigaliojimo datos.

4.7. Lietuvos Respublikos socialinių paslaugų įstatymo X-493 24 straipsnio pakeitimo įstatymo projektu siūloma pakeisti subjektą iš savivaldybės mero į Tarnybą, kuriai globos centras privalėtų pateikti rekomendaciją dėl parinkto globėjo (rūpintojo), taip nuostatą suderinant su CK projektu siūlomu teisiniu reguliavimu.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymų projektus toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta

Priėmus įstatymus, neigiamų pasekmių nenumatoma. Teigiamas priimtų įstatymų poveikis aptartas šio aiškinamojo rašto 4 punkte.

6. Kokią įtaką priimti įstatymai turės kriminogeninei situacijai, korupcijai
Priimti įstatymai įtakos kriminogeninei situacijai ir korupcijai neturės.

7. Kaip įstatymų įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai
Priimti įstatymai tiesioginės įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams
Įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams.

9. Įstatymų inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios
Priėmus įstatymus, kitų įstatymų priimti, keisti ar pripažinti netekusiais galios nereikės.

10. Ar įstatymų projektai parengti laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka

Įstatymų projektai parengti laikantis Valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, atitinka bendrinės lietuvių kalbos normas. Įstatymų projektais nekeičiamos galiojančios sąvokos ir (ar) jų apibrėžtys ir nesiūloma apibrėžti naujų.

11. Ar įstatymų projektai atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas bei Europos Sąjungos dokumentus

Įstatymų projektai neprieštarauja Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos

nuostatomis ir Europos Sąjungos teisės normoms.

Įstatymų projektais neperkeliami ir neįgyvendinami Europos Sąjungos teisės aktai.

Įstatymų projektai nenotifikuotini Europos Komisijai.

12. Jeigu įstatymams įgyvendinti reikia įstatymų įgyvendinamųjų teisės aktų, kas ir kada juos turėtų priimti

Pritarus įstatymų projektais teikiama pasiūlymams, iki 2025 m. gruodžio 31 d. reikės parengti šiuos priimtų įstatymų įgyvendinamuosius teisės aktus:

1. Vyriausybė iki 2025 m. gruodžio 31 d. turės pakeisti:

1.1. Vaiko globos organizavimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. kovo 27 d. nutarimu Nr. 405 „Dėl Vaiko globos organizavimo nuostatų patvirtinimo“;

1.2. Įvaikinimo organizavimo nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 „Dėl Įvaikinimo organizavimo nuostatų ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“;

1.3. Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2002 m. rugsėjo 10 d. nutarimu Nr. 1422 „Dėl Įvaikinimo organizavimo nuostatų ir Asmenų, norinčių įvaikinti vaikus, ir galimų įvaikinti vaikų apskaitos Lietuvos Respublikoje tvarkos aprašo patvirtinimo“;

1.4. Vaikų išlaikymo išmokų nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2018 m. rugsėjo 26 d. nutarimu Nr. 963 „Dėl Vaikų išlaikymo išmokų nuostatų patvirtinimo“;

1.5. Statistinių rodiklių apie vaikus sąrašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2004 m. birželio 8 d. nutarimu Nr. 695 „Dėl Statistinių rodiklių apie vaikus sąrašo patvirtinimo“;

2. Socialinės apsaugos ir darbo ministras iki 2025 m. gruodžio 31 d. turės pakeisti:

2.1. Globos centro veiklos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2018 m. sausio 19 d. įsakymu Nr. A1-28 „Dėl Globos centro veiklos aprašo patvirtinimo“;

2.2. Šeimynų nuostatus, patvirtintus Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. A1-294 „Dėl Šeimynų nuostatų patvirtinimo“;

2.3. Šeimynos globojamų (rūpinamų) vaikų turto administravimo tvarkos aprašą, patvirtintą Lietuvos Respublikos socialinės apsaugos ir darbo ministro 2010 m. birželio 28 d. įsakymu Nr. A1-295 „Dėl Šeimynos globojamų (rūpinamų) vaikų turto administravimo tvarkos aprašo patvirtinimo“.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymams įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais)

Įstatymų projektais teikiama pasiūlymams įgyvendinti papildomų Lietuvos Respublikos valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų nereikės. Sutaupyti lėšų neplanuojama.

14. Įstatymų projektų rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados

Rengiant Įstatymų projektus, buvo organizuoti tarpinstituciniai pasitarimai su Lietuvos savivaldybių asociacija, Nacionaline teismų administracija, Lietuvos Respublikos vaiko teisių

apsaugos kontrolieriaus įstaiga, Lietuvos Respublikos teisingumo ministerija, Tarnyba bei su Nacionaline šeimų ir tėvų asociacija ir viešąja įstaiga Laisvos visuomenės institutas.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis

Reikšminiai įstatymo projekto žodžiai, kurių reikia jam įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, – „vaiko globa (rūpyba)“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai

Nėra.